

УДК 378.091.214:34(410)(045)
DOI: 10.15587/2519-4984.2026.352750

ОСОБЛИВОСТІ НАУКОВО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ПРАВА В УНІВЕРСИТЕТАХ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

О. Г. Марченко

The article examines the key features of academic and professional training of Master of Laws (LL.M.) students at universities in Great Britain from historical, methodological, organizational, content-related, and procedural perspectives. It is established that the formation of the fundamental principles of legal education in Great Britain is linked to the emergence of the Anglo-Saxon legal system in the twelfth century, which was based on the activities of royal courts, legal customs, and statutes, as well as to the establishment of the first universities in Oxford and Cambridge that developed from monastic law schools. The two-tier system of legal education originated in England in the seventeenth century, when universities, upon completion of a defined educational program, awarded bachelor's and master's degrees, with master's-level training being broader in content and extending over an additional three years. Alongside the study of Roman and canon law at classical universities, opportunities for the practical acquisition of English common law were provided through training at the Inns of Court. It is shown that in the nineteenth century, the division between university-based legal education, aimed at implementing the ideals of classical education, and the practical training in common law at the Inns of Court gradually lost its significance. Over time, the distinction between classical education and practical legal training became blurred, which was reflected in the development and legislative consolidation of a unified model of higher legal education. The training of legal professionals for various branches of legal services (barristers, solicitors, etc.) has undergone changes in both content and organizational structure in the context of Brexit. At present, academic and professional training of Master of Laws students in universities in the United Kingdom is implemented on the basis of student-centred and competency-based methodological approaches. From an organizational perspective, such training is characterized by its intensity; in terms of content, – by variability, interdisciplinarity, and alignment with the demands of the legal services market; and from a research perspective, – by a focus on developing analytical and research skills of Master of Laws (LL.M.) students, alongside the formation of key legal and applied competencies across various fields of law

Keywords: professional training, academic and professional training, Master of Laws, barrister, solicitor, university, Inn of Court, Great Britain

How to cite:

Marchenko, O. (2026). Features of academic and professional training of master of laws students at universities in Great Britain. ScienceRise: Pedagogical Education, 1 (66), 31–37. <http://doi.org/10.15587/2519-4984.2026.352750>

© The Author(s) 2026

This is an open access article under the Creative Commons CC BY license

1. Вступ

В умовах інтенсивних глобалізаційних процесів, міжнародних викликів спостерігається тенденція до прозорості державних кордонів, полікультурності та багатомовності суспільства. У таких умовах захищеність найважливіших інтересів, закріплення демократичних прав і свобод людини і громадянина, забезпечення міцних позицій та авторитету держави на міжнародній арені забезпечується завдяки дотриманню основ національного та міжнародного права. Тому одним із пріоритетних напрямів професійної освіти громадян у будь-якій країні є вища юридична освіта, мета якої полягає в підготовці висококваліфікованих фахівців у галузі права.

Зауважимо, що в Україні намагаються віднайти та запровадити ефективну модель фахової підготовки, яка б оптимізувала та значно підвищила

якість професійного рівня майбутніх правників, забезпечувала конкурентоспроможність кращих випускників юридичних вишів та їх працевлаштування, відповідала світовим стандартам і практикам [1]. Особливої уваги заслуговують особливості організації вищої юридичної освіти у Великій Британії, оскільки диплом бакалавра або магістра з англійського права може забезпечити кар'єрне зростання юриста в будь-якій країні. Зрозуміло, що внаслідок дії об'єктивних факторів проблематично «повністю відтворити ті чи інші підходи в своїх правничих школах, але вивчати їх потрібно, щоб розуміти, що робить інших успішними, а також, що не менш важливо, з якими проблемами і труднощами вони стикаються, щоб самим уникати їх у майбутньому» [2]. Враховуючи, що вища юридична освіта в Україні здійснюється за «ступеневою» схемою та передбачає

можливість здобуття таких освітніх рівнів, як бакалавр та магістр, вбачаємо за доцільне розглянути основні підходи та тенденції розвитку науково-професійної підготовки магістрів права в університетах Великої Британії.

2. Літературний огляд

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що питаннями юридичної освіти та професійної підготовки фахівців у галузі права, формуванням їхньої професійної компетентності й ідентичності опікуються як британські, так і українські науковці. Значний теоретичний і прикладний інтерес становить ґрунтовна наукова праця британського дослідника R. Abel [3], в якій розкрито особливості змісту та форм професійної підготовки та правничої практики *barristers* (баристер є адвокатом вищого рангу, який має повний доступ до судового процесу та може виступати перед судом) та *solicitors* (соліситор виступає посередником між баристером і клієнтом, надає правові консультації клієнтам, представляє їхні інтереси перед судом і в інших ситуаціях, які пов'язані з вирішенням правових питань, готує документи).

Ідеї R. Abel були розвинені в чисельних наукових працях британських і українських науковців. Так, поетапна фахова підготовка майбутніх юристів у Великій Британії (за академічною програмою підготовки – *academic*, за програмою професійної підготовки юристів – *vocational, professional*, проходження професійної практики – *pupillage*) або стажування – *training contract*) є предметом дослідження О. Сутяги [4].

У статті A. Voop та J. Webb [5] висвітлюються питання розробки та впровадження політики щодо академічного етапу навчання для отримання кваліфікації соліситора або баристера. J. Lonbay відзначає, що критерії якості юридичної освіти та кваліфікації правників можуть відрізнятися в різних автономних адміністративно-політичних частинах Сполученого Королівства [6]. Досліджуючи відмінності в законодавстві різних частин Великої Британії – Англії, Уельсі, Шотландії, Північній Ірландії щодо процедур допуску до юридичної практики, науковці В. Антошкіна, О. Топчій [2] відзначають певну обмеженість доступу громадян до провадження правничої діяльності. Навіть успішне навчання в юридичній школі не гарантує працевлаштування у сфері надання юридичних послуг, при відборі перевага надається особам, які мають досвід практичної роботи. Тому увага британських науковців прикута до пошуку розширення кола можливостей доступу до правничої діяльності для представників різних етнічних спільнот, статі, осіб з інвалідністю, але зі збереженням високих стандартів професійної підготовки та якості юридичного сервісу [7]. Проте, незважаючи на ґрунтовність наукових досліджень, які сфокусовані на різних аспектах вищої юридичної освіти та правничої діяльності, питання щодо визначення особливостей і тенденцій науково-професійної підготовки магістрів права в університетах Великої Британії з метою врахування їх у закладах вищої юридичної освіти України залишається недостатньо дослідженим.

3. Мета та завдання дослідження

Мета статті полягає у виявленні та дослідженні особливостей і тенденцій науково-професійної підготовки магістрів права в університетах Великої Британії.

Для досягнення мети були поставлені такі завдання:

1) вивчення історичних витоків і традицій організації юридичної діяльності та професійної підготовки правничих кадрів в університетах і інших Великої Британії;

2) аналіз стану сучасної науково-професійної підготовки магістрів права в університетах Великої Британії (підходів, змісту, термінів, акцентів тощо);

3) виявлення особливостей науково-професійної підготовки магістрів права в університетах Великої Британії;

4) визначення основних змістово-структурних характеристик професійної компетентності магістрів права *Master of Laws*.

4. Матеріали та методи

Проведено аналіз, синтез і узагальнення положень нормативно-правових документів і науково-педагогічної літератури українських і британських дослідників, компаративний аналіз – для вивчення та порівняння систем магістерської підготовки в університетах Великої Британії та України. Методи аналогії, педагогічного моделювання використовувались для пошуку шляхів імплементації досвіду науково-професійної підготовки магістрів права в університетах Великої Британії в організацію магістратури у профільних закладах вищої освіти України. Узагальнення, систематизація, прогнозування використовувались для формулювання висновків і прогностичних положень.

5. Результати досліджень та їх обговорення

Як відзначалося вище, англійське право є найпоширенішим у світі, та англійська правова система є найбільш популярною на сьогодні, тому юристи, які набули професійну освіту в університетах Великої Британії, є одними з найбільш затребуваних та високо оплачуваних на ринку правових послуг, а англійські договірні конструкції – одними з найбільш ефективних та юридично надійних [8].

Вивчення наукових праць Н. Арабаджи [9], О. Нагорної [10], О. Проскурняка [11] та інших авторів дозволило простежити історичні витoki та традиції підготовки правничих кадрів у Великій Британії, що вможливило визначення особливостей сучасної британської юридичної школи, зокрема науково-професійної підготовки магістрів права в університетах Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії.

Так, закладання засадничих основ юридичної освіти в Англії XII ст. безпосередньо пов'язане з такими обставинами, як-от: виникнення англосаксонської правової системи на основі діяльності королівських судів та правових звичаїв і статутів; створення на основі монастирських правових шкіл в Оксфорді та Кембриджі перших університетів. Як правило, в

університетах викладали римське та канонічне право, навчання орієнтувалося на теологію, філософію. Важливо, що правову освіту довгий час надавали представники церкви, тому викладацький склад перших англійських університетів на факультетах права формували з кліриків, хоча з 1214 р. Оксфордська школа права отримала перші свободи, які гарантували незалежність від церковного впливу як у формулюванні змісту установчих документів (статуту), так і організації навчального процесу. У 1636 році канцлер Лод затвердив таку структуру курикулу: на першому курсі студенти вивчали граматику, на другому – етику, політику й логіку, на третьому та четвертому курсах вивчалися геометрія, філософія, грецька мова. Студент, який прослухав такий курс та успішно склав випускний іспит, отримував ступінь *бакалавра*. Бакалаври, які бажали отримати ступінь *магістра*, повинні були ще три роки вивчати метафізику, астрономію, філософію, грецьку та єврейську мови [10].

Розвиток університетської освіти в Англії пов'язаний також зі створенням юридичного факультету в Королівському коледжі Бірмінгема (1849 р.), організацією Ліверпульського університету в 1881 р., створенням Манчестерського університету в 1903 р., відкриттям університету в Лідсі у 1904 р., у Шефільді – у 1908 р.

Оскільки англійське загальне право (*common law*) формувалося в судах, вивчалось через спостереження за судовими діями, наставництво, вивчення судових актів тощо, у XIII–XIX ст. існувала альтернатива класичної університетської юридичної освіти у вигляді практичного оволодіння загальним правом в іннах (*Inns of Court*) – корпораціях практиків, колеґіях, непривілейованих добровільних товариствах на кшталт тред-юніонів. Такі колеґії існують і дотепер. Це – *Middle Temple, Gray's Inn, Inn Temple, Lincoln's Inn*. Так, у громаді «*Middle Temple*» свого часу була заснована кафедра загального права (викладалось на засадах філософських категорій) і громадянських законів (сприймалися як римське право, що носило енциклопедичний характер). При громаді «*Gray's Inn*» була створена кафедра загального права, яка забезпечувала викладання таких навчальних дисциплін, як-от: кримінальне право та процес, цивільне право та процес, адміністративне та конституційне право. У палаті «*Inn Temple*» діяла кафедра майнового права. Кафедра у громаді «*Lincoln's Inn*» відповідала за викладання права справедливості, що створене англійськими судами, стосувалося вирішення майнових відносин та спорів [10].

Організація *Inns of Court* була зорієнтована на задоволення запиту щодо надання юридичної підготовки представникам аристократичних родин. Як правило, перший етап такої підготовки проходив у канцелярських іннах, та згодом навчання відбувалося у судових іннах, що вважалося початковим рівнем підготовки до здобуття адвокатського звання. Другий етап підготовки юристів передбачав практичне вивчення англійського права впродовж трьох років. Основними завданнями юридичної підготовки на цьому етапі було укладення різних документів, фіксування прецедентів, виконання доручень тощо. До 1729 року передбачався третій етап, який тривав ще

п'ять років та надавав слухачу право провадити самостійну юридичну практику [10].

Саме організація *Inns of Court* стала школою баристерів – своєрідної еліти представників судової професії, оскільки баристер, як правило, був адвокатом вищого рангу, який мав право виступати перед судом за бар'єром. На відміну від баристерів (адвокатів) соліситори (стряпчі) – це юристи, діяльність яких пов'язана з вирішенням правових питань, зокрема, процедурних, аргументацією в суді тощо.

Дослідники британської юридичної школи стверджують, що, починаючи з XVIII століття, юридична професія стала однією з найбільш затребуваних у країні. Якщо до XVIII ст. «юридична освіта в Англії ... мала на меті підготовку джентльменів, а підготовка юристів-практиків здійснювалася поза університетами» [11], то з XIX століття у Великій Британії строга диференціація вищої юридичної освіти на університетську, яка була покликана реалізувати ідеали класичної освіти, та вузьке практичне оволодіння загальним правом в іннах, стала втрачати свою силу.

Інтеграція класичної юридичної освіти та навчання в *Inns* характеризувалася співпрацею університетів з іннами, оскільки університети почали пропонувати курси з підготовки до кваліфікаційного іспиту на звання баристера. Така взаємодія значно посилила ефективність юридичної освіти у Великій Британії, оскільки теоретична університетська підготовка була доповнена досвідом практичного навчання в *Inns*. Необхідно зауважити, що, незважаючи на високі класичні ідеали, які поділяли в університетському середовищі, та які пов'язані з високою освітньою місією університету, спрямованою на всебічний розвиток особистості та розкриття її творчих здібностей, класична освіта залишалася у програшному стані в порівнянні з практичним юридичним навчанням, оскільки університет на відміну від навчання та складання кваліфікаційного іспиту в *Inns* не гарантував доступу випускника до юридичної практики [10].

З огляду на специфіку британської правової системи, зрозуміло, що від випускників юридичних шкіл вимагають широкої теоретичної підготовки, зокрема знань принципів і норм прецедентного права, судових методів, умінь простежувати та тлумачити нормативні акти, володіти навичками правозастосування. До поширених юридичних спеціалізацій, що існують в університетах Великої Британії, належать такі: приватне право, публічне право, римське право і римська юриспруденція, історія англійського права, англійське право, порівняльне правознавство тощо. Відповідно на всіх юридичних факультетах навчальні дисципліни правового блоку можна поділити на чотири курси: римське право, загальна теорія права, публічне міжнародне право, англійське право, що охоплювало конституційне право, кримінальне право та процес, право справедливості [11].

У XX–XXI ст. як баристери, так і соліситори майже завжди мають університетську підготовку, тоді як *Inns* зберігають свою професійно-церемоніальну та кваліфікаційну роль. Ухвалений у 1992 р. «Закон про подальшу і вищу освіту» затвердив єдину модель вищої освіти, надавши політехніч-

ним коледжам та еквівалентним навчальним закладам статусу університетів. Крім того, що особливо важливо в контексті нашого дослідження, деяким коледжам надано право присвоєння магістерського ступеня, яке раніше було прерогативою університетів. На практиці рівність «старих» і «нових» університетів мала лише декларативний характер, оскільки авторитет «Оксбриджа» у британському суспільстві традиційно був непохитним [10].

Свого часу європейське законодавство не було повною мірою перенесене у правову систему Великої Британії: відмова від Шенгенської угоди, Хартії про основні права громадян ЄС (2000 р.), уніфікації законодавства у сфері внутрішньої безпеки і юстиції за Лісабонською угодою 2007 року (що йде всупереч з Копенгагенськими критеріями 1993 року щодо адаптації законодавства країни до *acquis communautaire*), Хартії Співтовариства про основні соціальні права працівників (1989) та ін. [12–15]. Незважаючи на це, Brexit суттєво змінив правову систему Сполученого Королівства в напрямі відновлення верховенства національного права над правом Європейського Союзу та скасування прямої дії європейських норм, було здійснено вихід з-під юрисдикції Європейського суду та впровадження концепції «залишкового права ЄС» (*retained EU law*) [16].

У зв'язку з конституційними, правовими аспектами Brexit сталися зміни й в системі юридичної освіти Великої Британії, зокрема у змісті навчальних програм зменшилася питома вага юридичних курсів, які пов'язані з правовими питаннями ЄС, фокус змістився на вивчення національного права.

Незважаючи на те, що наявність ступеня магістра права традиційно цінують у британському суспільстві, оскільки це свідчить про існування в особи підвищених аналітичних здібностей і додаткових дослідницьких навичок, зазвичай ступінь магістра права (LL.M. – *Master of Laws*) є найпоширенішим варіантом освіти для іноземних студентів, які вже здобули базову вищу юридичну освіту у своїй країні [8], хоча внаслідок Brexit та виходу з програми обміну Erasmus+ освіта стала дорожчою для студентів з ЄС, рівень соціальної підтримки громадян – вихідців з ЄС знизився, що суттєво зменшило кількість студентів – вихідців з країн-членів ЄС [8, 16].

Тож, короткий дискурс в історію британської правової системи, визначення шляхів становлення національної системи професійної підготовки юристів дозволили дійти висновку про те, ще англійське загальне право зародилося в надрах судейських колегій незалежно від засадничих основ римського та канонічного права, що привело до диференціації як напрямів правничої освіти (класичні університети та юридичні інни), так і змісту та характеру діяльності осіб, що надають правові послуги (баристери (Bar Standards Board), соліситори (Solicitors Regulation Authority) та ін.). Необхідно зазначити оновлення політико-правової сфери внаслідок Brexit, що вплинуло на зміст навчальних програм підготовки правничих кадрів.

За даними дослідження О. Сутяги [4], структура юридичної освіти у Великій Британії відрізняється високою варіативністю, міждисциплінарністю та

спрямованістю на розвиток прикладних компетентностей.

Система університетської освіти у Сполученому Королівстві Великої Британії та Ірландії забезпечує можливість здобуття таких ступенів вищої освіти (*degrees*):

- ступінь бакалавра LL.B. (*Bachelor of Laws*);
- ступінь магістра LL.M. (*Master of Laws*);
- ступінь доктора філософії PhD (*Doctor of Philosophy*).

Базовим рівнем вищої юридичної освіти є ступінь бакалавра. В Англії та Уельсі здобуття базового юридичного ступеню LL.B. триває три роки, в Шотландії – чотири роки. Наявність LL.B. надає бакалаврам право надання професійних послуг після завершення курсу з підготовки до юридичної практики (*Legal Practice Course* або *Diploma in Professional Legal Practice*), яке триває до одного року та практичного (професійного) стажування тривалістю два роки.

Ступені магістра та доктора філософії є післядипломними рівнями вищої освіти (*postgraduate study*). Зокрема, ступінь магістра права є першим рівнем післядипломної освіти та передбачає наявність ступеня бакалавра, який підтверджений високим рівнем успішності.

У провідних британських університетах реалізуються такі магістерські програми: LL.M. in Legal Practice та LL.M. in Commercial Law (Королівський коледж Лондона - King's College London), LL.M. in International Commercial Law, LL.M. in Law and Social Justice, LL.M. Maritime Law (Університетський коледж Лондона – University College London), LL.M. in International Business Law (University of Manchester через Школу соціальних наук, Manchester Metropolitan University – Манчестерський столичний університет), LL.M. in Human Rights Law (Ноттінгемський університет – University of Nottingham), LL.M. Professional Legal Practice (Університет права – University of Law). Зазначені програми об'єднують високий рівень професіоналізації, чітка орієнтація на актуальні вимоги правничої професії.

Необхідно відзначити спрямованість програм LL.M. на формування професійних компетентностей, які відповідають вимогам екзаменаційних стандартів Solicitors Qualifying Examination (SQE) та Bar Training Course (BTC). Когнітивно-діяльнісні компоненти професійної компетентності магістрів права охоплюють знання права, логіку аргументації, ораторську майстерність, юридичне письмо (*legal writing*), складання процесуальних документів (*legal drafting*), ведення клієнтських інтерв'ю (*conducting client interviews*), підготовку правових висновків (*preparing legal opinions*) та моделювання судових засідань (*simulating court hearings*), що актуально для програми LL.M. in Legal Practice.

Так, магістерські програми, які орієнтовані на комерційне право (LL.M. in Commercial Law, LL.M. in International Business Law), поєднують ґрунтовне вивчення нормативно-правових механізмів регулювання бізнесу з розвитком практичних навичок укладання контрактів, аналізу корпоративних справ, проведення юридичного аудиту, підго-

товки правових позицій для міжнародних арбітражних спорів.

Науково-професійна підготовка за програмою гуманітарно-правового спрямування LL.M. in Human Rights Law відрізняється багатоаспектністю та передбачає формування у здобувачів не лише ґрунтовних теоретичних знань, а й здатності працювати з реальними кейсами, міжнародними нормативними документами, оволодіння механізмами захисту. Правозахисна практично-юридична діяльність, як правило, тісно пов'язана з консультаційними, аналітичними діями, які імітуються або частково відтворюються у процесі роботи в міждисциплінарних дослідницьких центрах, правозахисних юридичних клініках, вивченням практики міжнародних судових інституцій і аналізом стратегічно важливих судових справ, що сприяє опануванню сучасних стандартів прав людини, формуванню навичок науково-юридичного аналізу у складних соціально-політичних контекстах, виробленню реальних механізмів застосування стандартів прав людини. Правозахисна практично-юридична компетентність майбутніх магістрів права LL.M. in Human Rights Law формується в роботі з документами міжнародних організацій ООН, Ради Європи та Європейського суду з прав людини. Діяльнісна складова зазначеної компетентності передбачає сформовану здатність працювати з прецедентним правом, відшуковувати релевантну міжнародним правовим нормам аргументацію, готувати доповіді й подання у форматі міжнародних захисних процедур (*shadow reports*), володіти вміннями *legal writing* у формі, яка наближена до реальних документів, що їх подають правозахисні організації та держави. Дієвим є залучення студентів до правозахисних проектів у партнерстві з неурядовими організаціями, оскільки це сприяє набуттю досвіду командної співпраці за умов дотримання принципів правової деонтології, що передбачає етичну та професійну відповідальність [4].

У визначенні організаційних форм навчально-професійної підготовки магістрів права в університетах Великої Британії корисним для нас є досвід вітчизняного науковця Р. Сивого, якого він набув в університеті міста Данді (Шотландія). Дослідник вважає, що за змістом освітньої та науково-дослідної компонент підготовки та вимог, що висувають до здобувачів ступеня, магістратура у Великій Британії аналогічна аспірантурі в закладах вищої освіти України [8].

Як правило, навчання в магістратурі університетів Великої Британії завершується написанням дисертації, хоча деякі британські університети пропонують магістерські програми, що обмежуються освітніми компонентами й відвідуванням аудиторних занять та не вимагають написання дисертації або передбачають її заміну на інші модулі (*Master of Laws, LL.M. without dissertation*) (на відміну від освітньо-професійних програм магістерської підготовки з права у профільних вишах України). Зазначені програми (*taught programmes*) фокусуються на додаткових лекційних курсах, детальному вивченні реальних або змодельованих ситуацій, робота з реальними кейсами провідних юридичних фірм (*Freshfields, Clifford Chance*),

написанні невеликих наукових звітів (*essay*), реалізації практичних проектів (*projects*) тощо.

Слід зауважити, що альтернативою написання традиційної дисертації є стажування (*placement opportunities*) або виконання практико-орієнтованого дослідницького проекту (*legal practice project*). Під час стажування магістранти вивчають зміст нормативно-правових актів, аналізують релевантні судові прецеденти, набувають умінь підготовки процесуальних документів (позовних заяв, меморандумів, клопотань), складання розгорнутих юридичних висновків, організації супроводу судових проваджень, опрацювання корпоративних і комерційних контрактів. Значна увага приділяється формуванню в магістрів права комунікативної компетентності для продуктивної участі в переговорах і комунікації з клієнтами. Така організація навчання забезпечує необхідний баланс і тісний зв'язок між академічною підготовкою та реальними вимогами професійно-юридичної практики. У свою чергу якісна науково-професійна підготовка магістрів права підвищує їхню конкурентоспроможність на ринку праці [4].

На формування аналітичних і дослідницьких навичок *Master of Laws* спрямовані магістерські програми, які навпаки, виключають освітні компоненти, обмежуючи магістерську підготовку написанням дисертації (*Master of Laws by Research*).

Як правило, магістерська підготовка в галузі права передбачає навчання здобувачів протягом одного календарного року, який умовно поділений на три семестри: два навчальні семестри та один семестр дисертаційний (для *Master of Laws by Research*). В університетах Шотландії навчальний семестр триває 10 тижнів, у вишах Англії та Уельсу – 12 тижнів.

Кожен семестр розпочинається із вступного тижня – *Induction Week*, протягом якого здобувачі обирають освітні компоненти, ознайомлюються з вимогами, що їх висувають у процесі оцінювання та нарахування кредитних модулів. Протягом звичайного робочого тижня здобувачі відвідують 2–3 заняття з обраних навчальних дисциплін. Необхідно відзначити актуальність студентоцентризованого підходу в освіті Сполученого Королівства, тому у вишах практикують організацію невеликих академічних груп – до 15 осіб, оскільки панує думка, що чим меншою є група, тим краще, адже тоді викладач приділятиме більше уваги кожному студентові. Заняття здебільшого відбуваються у формі двогодинних семінарів, на яких студенти обговорюють з викладачем навчальні питання. У процесі підготовки до семінару викладач готує презентацію, в якій виражає своє бачення теми. Робота здобувачів на семінарі не оцінюється, хоча студент має заздалегідь підготуватися до участі в обговоренні запропонованих питань.

Посередині кожного навчального семестру є *Reading Week* – тиждень, який відведено для самостійної роботи та є вільним від аудиторних занять. Протягом дисертаційного семестру здобувачі працюють над науковою роботою під керівництвом консультанта [8].

Серед характерних особливостей магістерських програм британських університетів слід виокремити широко розповсюджену практику участі магістрантів в роботі юридичних клінік, що забезпечує професійно-орієнтовану підготовку майбутніх *Master of Laws*. Юридичні клініки є навчально-практичними центрами, в яких здобувачі магістерського ступеня під керівництвом практикуючих юристів долучаються до надання безоплатних первинних консультацій, правового аналізу звернень, беруть участь у підготовці матеріалів для судових або трибунальних слухань, формулюванні правових висновків та ін.

Багато уваги приділяється забезпеченню співпраці з юридичною сферою через участь магістрантів у професійних тренінгах, *guest lectures* від партнерів провідних юридичних фірм (аналог бінарних навчальних занять, що проводяться в українських закладах вищої юридичної освіти досвідчені правознавці, провідні фахівці у правоохоронній галузі, пенітенціарної системи), участь магістрантів у *moot competitions* (*moot court* – навчально-ігровий суд) – міжнародних ігрових судових процесах, під час яких студенти-юристи у змагальній формі аналізують гіпотетичну фактуру справи, готують письмові меморандуми, виступають з усними аргументами перед професійними суддями, арбітрами, професорами, фінальними усними раундами (*oral pleadings*), галузевих форумах та кар'єрних заходах. Поширеною є практика розроблення провідними юридичними компаніями змістових навчальних модулів магістерських програм. О. Сутяга зазначає, що такий підхід дозволяє забезпечити актуалізацію змісту навчальних програм відповідно до сучасних вимог ринку юридичних послуг [4].

Наукова новизна статті полягає в уточненні особливостей науково-професійної підготовки магістрів права в університетах Великої Британії, а саме: організації на засадах студентоцентрованого, компетентнісного, практико-орієнтованого підходів; інтенсивності, галузевості, міждисциплінарності.

На наш погляд, практичну цінність мають висновки про те, що, на відміну від українських вишів, магістерська підготовка фахівців у різних галузях англійського права не завжди передбачає написання магістерської дисертації, що свідчить про традиційну спрямованість англійських правників щодо надання якісних юридичних послуг. Заслужують на увагу та реалізацію в українській вищій юридичній освіті такі форми організації магістерської підготовки, як-от семінари у малих академічних групах, навчальні суди, робота в юридичних клініках, тісний зв'язок з юридичними фірмами та ін.

Обмеження дослідження: не маючи можливості відвідувати Велику Британію, для вивчення цільових орієнтирів, змісту, форм, методів організації науково-професійної підготовки магістрів права у британських університетах авторка скористалася сайтами університетів: King's College London <https://www.kcl.ac.uk/>; Manchester Metropolitan University <https://www.mmu.ac.uk/>; University of Law <https://www.law.ac.uk/>; University of Nottingham <https://www.nottingham.ac.uk/>, University of Dundee

<https://www.dundee.ac.uk/>, а також сайтом Харківського національного університету внутрішніх справ <https://univd.edu.ua/>.

Перспективи подальших досліджень ми бачимо в уточненні та компаративному аналізі змістово-структурних характеристик інтегральної компетентності магістрів права за програмами підготовки в університетах Великої Британії та України.

6. Висновки

1. Вивчення особливостей організації англійської правової системи, історії становлення і традицій професійної підготовки правничих кадрів у Великій Британії засвідчило її практико-орієнтований характер. Простежено процес поступової інтеграції класичної університетської освіти та практичного навчання правників в іннах.

2. Вивчення стану сучасної професійної підготовки юристів в університетах Великої Британії виявило її ступеневий характер: бакалавр LL.B., магістр LL.M., доктор філософії PhD. Ступінь магістра права є першим рівнем післядипломної освіти та передбачає наявність ступеня бакалавра, що підтверджений високим рівнем успішності, наявністю у здобувачів аналітичних здібностей і дослідницьких навичок.

3. З'ясовано, що науково-професійна підготовка магістрів права в університетах Великої Британії здійснюється з позицій студентоцентрованого та компетентнісного підходів. З організаційної точки зору відрізняється інтенсивністю, зі змістовою – варіативністю, міждисциплінарністю, зорієнтованістю на вимоги ринку юридичних послуг, з науковою точки – спрямованістю на розвиток навичок науково-юридичного аналізу, с професійною – спрямованістю на розвиток ключових юридично-прикладних компетентностей у різних галузях права.

4. Науково-професійна підготовка магістрів права LL.M. в університетах Великої Британії, відрізняючись особливою професіоналізацією, забезпечує необхідний баланс і тісний зв'язок між академічною підготовкою та реальними вимогами професійно-юридичної практики баристерів і соліситорів, підвищуючи їхню конкурентноспроможність на ринку правових послуг. У складі професійної компетентності магістрів права виокремлено, насамперед, аналітично-дослідницьку, когнітивно-діяльнісну (в тому числі правозахисну практично-юридичну) та комунікативну складові.

Конфлікт інтересів

Автори декларують, що не мають конфлікту інтересів стосовно даного дослідження, в тому числі фінансового, особистісного характеру, авторства чи іншого характеру, що міг би вплинути на дослідження та його результати, представлені в даній статті.

Фінансування

Дослідження проводилось без фінансової підтримки.

Доступність даних

Рукопис не має пов'язаних даних.

Використання засобів штучного інтелекту

Було використано Chat GPT-5 для стилістичної обробки тексту статті. Результати, надані інструментами ШІ, перевірялися за допомогою словникової літератури. Результат, наданий інструментом ШІ, не вплинув на висновки до дослідження.

Подяки

Авторка виражає щиро подяку кандидату педа-

гогічних наук, старшому науковому співробітникові відділу цифрових освітніх ресурсів Інституту професійної освіти НАПН України Гуменному Олександрю Дмитровичу за цінні поради в написанні статті.

Внесок авторів

Марченко Ольга Геннадіївна: Концептуалізація, Написання – оригінальний проєкт, Написання – огляд та редагування.

Література

1. Керноз, Н. Є., Стеченко, К. Л. (2021). Підготовка правників в Україні: проблеми та перспективи вдосконалення. Аналітично-порівняльне правознавство, 3, 9–14. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2021.03.1>
2. Антошкіна, В. К., Топчий, О. В. (2024). Правнична освіта й професія в Англії та Уельсі. Ірпінський юридичний часопис, 3 (16), 19–36.
3. Abel, R. L. (1988). The Legal Profession In England and Wales. Oxford; New York: Blackwel, 548. <https://archive.org/details/legalprofessioni0000abel/page/n5/mode/2up>
4. Сутяга, О. (2025). Практична підготовки магістрів права в університетах Великої Британії. Порівняльна професійна педагогіка, 15 (2), 179–188. [https://doi.org/10.31891/2308-4081/2025-15\(2\)-19](https://doi.org/10.31891/2308-4081/2025-15(2)-19)
5. Boon, A., Webb, J.; Cownie, F. (Ed.) (2010). The legal professions as stakeholders in the academy in England and Wales. Stakeholders in the law school Oxford Hart, 65–96. Available at: <https://westminsterresearch.westminster.ac.uk/item/904w6/the-legal-professions-as-stakeholders-in-the-academy-in-england-and-wales>
6. Lonbay, J. (2010). The Role of Practice in Legal Education in England and Wales. SSRN Electronic Journal. <https://doi.org/10.2139/ssrn.1589304>
7. Shah, A. D. (2014). History And Development Of Legal Profession In England. Lawctopus. Available at: <https://www.lawctopus.com/academike/history-development-legal-profession-england>
8. Сивий, Р. (2017). Підготовка магістрів права у Великій Британії (на прикладі навчання в університеті міста Данді, Шотландія). Право України, 10, 82–94. Available at: <https://elar.khmnu.edu.ua/items/f06a95e6-b8af-4896-8bf8-ac7edbb69c11>
9. Арабаджи, Н. Б. (2024). Юридична освіта та її моделі: загальний аналіз (на прикладі Франції та Великобританії). Право і суспільство, 5, 77–82. <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.5.12>
10. Нагорна, О. А. (2021). Теорія і практика професійної підготовки магістрів міжнародного арбітражу в університетах Великої Британії. [Дис. ... докт. пед. наук]. Available at: <https://elar.khmnu.edu.ua/items/1997b821-4158-46cf-b098-bc65378f9260>
11. Проскурняк, О. Г. (2019). Сучасна зарубіжна юридична освіта: історико-правове дослідження (на прикладі США, Великобританії і ФРН). [Дис. ... канд. юрид. наук]. Available at: <https://lpnu.ua/spetsrady/d-3505219/proskurniak-oleg-georgiiouyuch>
12. Лісабонський договір 2007 р. Studies. Available at: https://studies.in.ua/pravo_es-shporu/2461-lsabonskiy-dogovr-2007-r.html
13. Копенгагенські критерії 1993 року. Available at: https://uk.wikipedia.org/wiki/Копенгагенські_критерії
14. Яковок, І. В. (2016). Brexit: причини і наслідки британського референдуму. Європейська інтеграція в контексті сучасної геополітики. Харків, 25–29. Available at: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SBORNIKI_2016/Evrop_integrac_24_05_2016.pdf
15. Щербakov, В. В. (2021). Причини та наслідки виходу Великої Британії з Європейського Союзу. Європейські Перспективи, 4, 170–175. <https://doi.org/10.32782/ep.2021.4.26>
16. Муха, В. В. (2022). Референдум як механізм національно-державного самовизначення: досвід Великої Британії і України. [Дис. ... докт. філософії]. Available at: https://scc.knu.ua/upload/iblock/749/3p01t4fn56ki4uvb388vqiwik99835ey/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F_A_%D0%9C%D1%83%D1%85%D0%B0.pdf

Received 16.01.2026

Received in revised form 18.02.2026

Accepted 24.02.2026

Published 26.02.2026

Ольга Геннадіївна Марченко, докторка педагогічних наук, професорка, кафедра соціології та психології, Навчально-науковий інститут № 5, Харківський національний університет внутрішніх справ, пр. Льва Ландау, 27, м. Харків, Україна, 61080

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1007-9560>

E-mail: Marchenko_8@ukr.net